

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Landinrichtingsproject Swette-De Burd (Friesland)

15 mei 1995

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport Landinrichtingsproject
Swette-De Burd (Friesland) / [Commissie voor de milieu-effectrapportage].

- Utrecht : Commissie voor de milieu-effectrapportage

ISBN 90-5237-855-X

Trefw.: milieu-effectrapportage; Friesland / landinrichting ; Friesland.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Gedeputeerde Staten van Friesland
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

uw kenmerk
RM/95-5943/B3

uw brief
d.d. 27 januari 1995

ons kenmerk
U251-95/Oo/mh/672-43

onderwerp
Advies voor richtlijnen m.e.r. Landinrichtingsproject Swette-De Burd (Friesland)

doorkiesnr.
030 - 347611

Utrecht,
15 mei 1995

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over het landinrichtingsproject Swette-de Burd. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

Ir. P. van Duursen
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Landinrichtingsproject Swette-De Burd

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Landinrichtingsproject Swette-De Burd (Friesland)

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieu-effectrapport over
het landinrichtingsproject Swette-De Burd,

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van Friesland door de Commissie voor de milieu-
effectrapportage; namens deze,

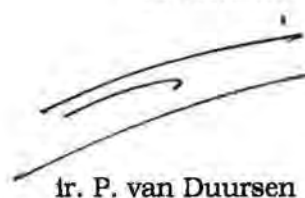
de werkgroep m.e.r. Landinrichtingsproject Swette-De Burd,

de secretaris

J. Oosterhof

de voorzitter

Ir. P. van Duursen

Utrecht, 15 mei 1995

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Bestaande situatie en autonome ontwikkelingen	4
2.1 Algemeen	4
2.2 Te beschrijven aspecten en functies	5
2.2.1 Bodem en water	5
2.2.2 Landbouw	5
2.2.3 Natuur	6
2.2.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie	6
2.2.5 Recreatie	6
3. Beleid, besluitvorming, probleem- en doelstelling	7
3.1 Algemeen	7
3.2 Beleid en besluitvorming	7
3.3 Probleemstelling	8
3.4 Doel	9
4. Voorgenomen activiteit en alternatieven	10
4.1 Algemeen	10
4.2 Het ontwikkelen van alternatieven	10
4.3 Beschrijving alternatieven	12
4.3.1 De voorgenomen activiteit (voorkeursalternatief)	12
4.3.2 Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma)	12
5. Gevolgen voor het milieu	13
5.1 Algemeen	13
5.2 Te beschrijven aspecten	13
5.2.1 Bodem en water	13
5.2.2 Natuur	14
5.2.3 Landschap en cultuurhistorie	14
5.2.4 Recreatie	14
6. Vergelijking van alternatieven	14
7. Leemten in kennis	15
8. Evaluatie	15
9. Vorm en presentatie van het MER	16
10. Samenvatting van het MER	16

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 27 januari 1995 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Openbare kennisgeving van de start van de m.e.r.-procedure voor het landinrichtingsproject Swette-De Burd uit Staatscourant nr. 19 van 26 januari 1995
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Ten behoeve van de besluitvorming over het landinrichtingsplan Swette-De Burd (oppervlakte 2380 ha) dient de m.e.r.-procedure te worden doorlopen. Het project is in 1992 op het Voorbereidingsschema landinrichting geplaatst.

Ten aanzien van de probleemstelling wordt geadviseerd met name in te gaan op de onderlinge relatie tussen de knelpunten voor de verschillende functies, zoals de relatie tussen ontwatering ten behoeve van de landbouw en de mogelijkheden van natuurwaarden en de relatie tussen de ontwikkeling van natuurwaarden en het bevorderen van recreatief medegebruik.

Uit de te beschrijven doelstellingen dienen zo concreet mogelijke toetsingscriteria te worden afgeleid. De Commissie adviseert om, waar mogelijk, dit te doen in de vorm van kwantitatieve doelen.

De Commissie is van mening dat in het MER voor dit landinrichtingsproject bij de ontwikkeling van alternatieven en de beschrijving van de milieu-effecten het zwaartepunt dient te liggen op de aspecten:

- de vergrote ontwatering in de landbouwgebieden
- de gevolgen voor de waterkwaliteit als gevolg van de verandering in het oppervlaktewatersysteem
- (mogelijke) verontreinigingen in (water) bodems
- druk recreatie op de natuurontwikkeling.

1.

INLEIDING

Ten behoeve van de besluitvorming over het landinrichtingsplan Swette-De Burd (oppervlakte 2380 ha) dient de m.e.r.-procedure te worden doorlopen. Het project is in 1992 op het Voorbereidingsschema Landinrichting geplaatst.

Het bevoegd gezag, Gedeputeerde Staten van Friesland, heeft per brief van 27 januari 1995 de Commissie voor de m.e.r. verzocht advies uit te brengen voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport (MER) (zie bijlage 1). De bekendmaking van de startnotitie vond plaats op 26 januari 1995 (zie bijlage 2). Initiatiefnemer is de in 1993 benoemde Landinrichtingscommissie Swette-De Burd.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage. De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Het doel van dit advies is om de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het milieu-effectrapport (MER) aan te geven.

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de via het bevoegd gezag ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen. Bijlage 4 geeft een overzicht van deze reacties.

2.

BESTAANDE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELINGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen"*.

2.1

Algemeen

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de autonome ontwikkeling hiervan moeten worden beschreven. Daarbij is de autonome ontwikkeling de toekomstige ontwikkeling van het milieu zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd maar waarbij wel rekening wordt gehouden met eventuele effecten van voltooide en lopende ingrepen en ingrepen die onder invloed van reeds vastgelegd beleid zijn voorzien.

De beschrijving van de bestaande situatie van het milieu en de autonome ontwikkeling dient twee doelen:

- het is een uitgangspunt voor de beschrijving van knelpunten in het gebied (zie § 3.3) en voor de formulering van de doelstellingen van de planontwikkeling (zie § 3.4);
- het is een referentiesituatie voor de vergelijking van de milieugevolgen van de planalternatieven (zie hoofdstuk 5 en 6).

Gezien de plannen, die er voor onderdelen van het gebied reeds zijn of worden opgesteld, dient te worden aangegeven welke van deze plannen (ook) autonoom (kunnen) worden uitgevoerd en welke plannen of delen van plannen direct zijn gekoppeld aan het landinrichtingsproject en daarmee deel uit kunnen maken van de alternatieven.

Het studiegebied omvat het plangebied en haar omgeving, voorzover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden en voorzover in de omgeving activiteiten voorkomen die het studiegebied beïnvloeden. Per milieu-aspect (bodem, water, et cetera) kan de omvang van het studiegebied verschillen. De omvang van het studiegebied wordt mede bepaald door de waterhuishoudkundige relaties van het plangebied met omliggende gebieden (bijvoorbeeld de Wyldlannen). Voor wat de recreatieve en natuurtechnische aspecten betreft - en de laatste kunnen niet los worden gezien van de ecohydrologische systeem-beschrijving - ligt een beschrijving van de samenhang met de Alde Feanen enerzijds en het Friese Merengebied anderzijds voor de hand. De begrenzing van de studiegebieden moet gemotiveerd en op kaart worden aangegeven.

Bij de beschrijving van de bestaande toestand, de schets van de autonome ontwikkeling en het ontwikkelen van alternatieven dient een onderscheid per deelgebied (Swettegebied, Noarder-Burd, Suder-Burd en It Eilân) te worden gemaakt, alsmede aandacht te worden geschonken aan de samenhang tussen de deelgebieden.

2.2 Te beschrijven aspecten en functies

2.2.1 Bodem en water

Het MER schenkt aandacht aan de volgende aspecten, zowel afzonderlijk als in onderlinge samenhang:

- **Bodem**
 - de geohydrologische opbouw van het gebied voor zover van belang voor het inzicht in de hydrologie van het gebied en de ecohydrologische interpretatie
 - de omvang en ontwikkeling van de niet-agrarische claims op het grondgebruik (grondmobiliteit)
 - oorzaken en bezwaren van ongelijkmatige maaiveldligging.
- **Oppervlaktewaterkwaliteit**

Oppervlaktewaterkwaliteit van de boezem en van het water in de deelgebieden; het verloop van de kwaliteit in de loop van het jaar:

 - mogelijke bronnen van verontreiniging: overstorten, ongerioleerde lozingen, inlaat van water uit de boezem, diffuse verontreinigingen, gevolgen van mineralisatie van veen en van veenrot
 - de aanwezigheid van macro-ionen, nutriënten en microverontreinigingen.
- **Grondwaterkwaliteit**
 - de kwaliteit van kwelwater uit de boezem (ondiepe kwel)
 - de kwaliteit van het diepe kwelwater (voorzover aanwezig) afkomstig van het Drentsplateau.
- **Oppervlaktewater en grondwaterkwantiteit**
 - de relatie tussen het peilbeheer in watergangen en grondwaterstanden
 - infiltratie- en kwelgebieden en de richting van regionale en lokale grondwaterstromingen
 - de samenhang tussen aanvoersysteem en de bergingscapaciteit
 - stromingsrichtingen van afvoerwater en aanvoerwater
 - gehanteerde droogleggingen voor de verschillende functie.

2.2.2 Landbouw

- de huidige bedrijfsstructuur, waaronder de omvang en de aard van de bedrijven alsmede de verdeling van het grondgebruik, de produktie-omvang, de omvang van het melkquotum, de arbeids- en veebezetting en de opvolgingssituatie;
- de huidige ontwateringssituatie (draagkracht van de bodem, beweidings- en bewerkingsmogelijkheden);
- autonome ontwikkeling van de landbouw in het gebied tegen de achtergrond van de noodzakelijk geachte ontwikkeling van de bedrijfsstructuur en de bedrijfsvoering en de met betrekking tot andere functies (natuur, recreatie en dergelijke) door te voeren aanpassingen.

2.2.3

Natuur

- de aanwezigheid van belangrijke ecologische waarden en soortengroepen, detaillering op ecotoopniveau is alleen dan noodzakelijk als het karakteristieke elementen bevat die van waarde zijn op deelgebied niveau;
- de biotoopkwaliteit voor deze soortengroepen in samenhang met de benodigde rust, de waterhuishouding en het peilbeheer;
- de ecologische relaties binnen het plangebied en tussen het plangebied en het omringende gebied;
- de landschapselementen die deze relaties verzorgen en de mate waarin sprake is van fysieke barrières.

2.2.4

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

- de gebiedsspecifieke, landschappelijke samenhang tussen water, bodem, ontginningsstructuur, huidig grondgebruik en ruimtelijk beeld;
- historisch-geografische patronen en cultuurhistorische objecten (woningen, dijken, boerderijen, terpen, molens¹), voorvlietjes, boezems en dergelijke) met aandacht voor hun onderlinge samenhang en kwaliteiten (gaafheid, ouderdom), alsmede de aanwijzingen, die aan vorm en situering van dergelijke patronen en objecten kunnen worden ontleend ten behoeve van de landschapsecologische analyse van het gebied;
- aanwezigheid van archeologisch waardevolle objecten²;
- aanduiding van landschappelijke elementen, patronen en eigenschappen die als gevolg van de autonome ontwikkeling mogelijk onder druk komen te staan.

2.2.5

Recreatie

Het MER beschrijft:

- de bestaande en reeds geplande recreatieve voorzieningen en de bereikbaarheid daarvan;
- de bestaande mogelijkheden en omvang recreatief medegebruik van wegen voor fietsers en wandelaars;
- de bestaande mogelijkheden en omvang van waterrecreatie;
- verbinding tussen recreatieve objecten, zowel binnen het gebied als in relatie tot het omliggende gebied.

1 Zie bijlage 4, inspraakreactie nr. 8.

2 Zie bijlage 4, inspraakreactie nr. 3 van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, waarin zij wijst op de wenselijkheid van een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI).

3. BELEID, BESLUITVORMING, PROBLEEM- EN DOELSTELLING

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven"*.

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd"*.

3.1 Algemeen

Om te komen tot reële alternatieven, is het van belang het *doel* van het landinrichtingsplan voor dit gebied zo concreet en toetsbaar mogelijk in het MER te formuleren (zie § 3.4). Het doel volgt uit de beschrijving van de *bestaande toestand van het milieu en autonome ontwikkeling* (hoofdstuk 2), uit het geldende en het voorgenomen *beleid* (§ 3.2) en uit de *knelpunten* (§ 3.3).

3.2 Beleid en besluitvorming

In het op 30 maart 1994 door Provinciale Staten van Friesland vastgestelde *Streekplan Friesland 1994* is aangegeven dat voor het gebied van de Blauwe Zone, waar het gebied Swette-De Burd onderdeel van uit maakt, een streekplanuitwerking zal worden opgesteld.

De *ontwerp-streekplanuitwerking Blauwe Zone* is op 18 oktober 1994 vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Het ontwerp heeft van 1 december 1994 tot en met 28 februari 1995 ter visie gelegen. Het streven is erop gericht de vaststelling te doen plaatsvinden in de vergadering van Provinciale Staten van 28 juni 1995.

De ontwerp-streekplanuitwerking biedt het meest actuele kader voor de functietoedeling in het plangebied. De voor dit project relevante onderdelen van dit streekplan en de ontwerp-streekplanuitwerking dienen te worden toegelicht. Hierbij dient expliciet te worden aangegeven welke keuzemogelijkheden in het kader van landinrichting nog mogelijk zijn.

De overige overheidsbesluiten en -voornemens, zoals vastgelegd in beleidsnota's, (ontwerp)plannen en wetten, die randvoorwaarden stellen of beperkingen opleggen aan de besluitvorming over de voorgenomen activiteit moeten worden vermeld, waarbij moet worden aangegeven welke beoordelingscriteria, grensen en streefwaarden aan het vigerende milieubeleid kunnen worden ontleend.

Het besluit waarvoor het MER is opgesteld en de overheidsinstantie die dit besluit zal nemen, moeten worden vermeld. Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken.

Tot slot moeten de besluiten die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren, zijn aangegeven. Het betreft hier een beknopt overzicht van de keuzen die nog moeten worden gemaakt in

het definitieve plan en een kort overzicht van nog te wijzigen plannen en te nemen besluiten ten behoeve van de uitvoering van het herinrichtingsplan.

3.3 Probleemstelling

Het MER dient op basis van de beschrijving van de bestaande situatie en autonome ontwikkeling (hoofdstuk 2) en de gewenste situatie, gebaseerd op onder andere geformuleerd beleid, voor de in het gebied aanwezige functies de knelpunten te beschrijven, die aanleiding vormen voor het in voorbereiding nemen van het landinrichtingsproject.

Aangegeven dient te worden in hoeverre de knelpunten elkaar versterken of tegenwerken.

De beschrijving van de knelpunten geschiedt met het oog op de in de Streekplanuitwerking aangegeven functies per gebied, waarbij wordt aangegeven in hoeverre knelpunten samenhangen alsmede de spanning die kan bestaan tussen het gelijktijdig oplossen van verschillende knelpunten.

In ieder geval dient te worden ingegaan op de onderlinge afstemming tussen de functies recreatie, landbouw, natuur en de vaarverbindingen voor de beroepsvaart.

Hierbij kan worden onderscheiden:

- de relatie tussen optimalisatie/verbetering van de productieomstandigheden voor de landbouw (ontwatering en verkaveling) en de ontwikkeling van natuurwaarden alsmede het handhaven van cultuurhistorische patronen;
- de relatie tussen handhaving van het open veenweidelandschap en de inpassing in het landschap van recreatieve voorzieningen;
- de relatie tussen het veiligstellen en ontwikkelen van natuurwaarden en het bevorderen van recreatief medegebruik van het gebied;
- relatie tussen de natuurontwikkeling en veranderingen in het oppervlaktewaterbeheer;
- de relatie tussen recreatieve vaart en beroepsvaart³].

3 Zie bijlage 4, inspraakreacties nrs. 11 en 12.

Uit de probleemstelling dient het doel van het landinrichtingsproject en de keuze van de vorm van landinrichting te worden afgeleid. Aangegeven moet worden in hoeverre het instrument landinrichting een bijdrage levert aan het oplossen van de knelpunten.

In de doelstelling zullen de verschillende functies (natuur, recreatie en landbouw) en aspecten (landschap en cultuurhistorie) aan de orde dienen te komen, zowel afzonderlijk als in onderling verband. Aansluitend hierop dienen in het MER eventuele prioriteiten te worden vermeld.

Voorzover deze bepalend zijn voor het realiseren van genoemde functies dienen specifieke milieudoelen te worden beschreven.

Het landinrichtingsplan zal de voorwaarden moeten scheppen om het gebied duurzaam, dat wil zeggen lange tijd en zonder nieuwe ingrijpende maatregelen te laten functioneren. Van belang hierbij is dat het MER inzicht geeft in de onderlinge relatie van de verschillende functies op termijn, uiteraard voorzover deze relatie middels landinrichting beïnvloedbaar is. Het gaat hierbij met name om langetermijn-ontwikkelingen.

Voorbeelden hiervan zijn:

- de effecten op de lange termijn van de diepere ontwatering van veen (veraarding en veenrot)
- de relatie tussen de waterkwaliteit van de boezem en van de polders
- het behoud van gebiedseigenwater
- de draagkracht van de gewenste natuur ten aanzien van de te verwachten toename van de recreatie.

Het MER zal moeten aangeven of en hoe door middel van landinrichting de voorwaarden kunnen worden geschapen voor deze duurzame ontwikkeling.

Uit de beschrijving van doelstellingen dienen zo concreet mogelijke toetsingscriteria te worden afgeleid waaraan de voorgenomen activiteit en de alternatieven kunnen worden getoetst.

De Commissie adviseert om de doelstellingen, waar mogelijk, uit te werken in de vorm van kwantitatieve doelen. Om de doelstellingen toetsbaar te maken, wordt geadviseerd niet alleen streefdoelen aan te geven maar tevens minimaal te realiseren doelen.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen"*.

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

Artikel 7.10, lid 4 van de Wm:

"Het bevoegd gezag kan bepalen dat, indien niet alle nadelige gevolgen voor het milieu kunnen worden beperkt, bij de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven tevens de mogelijkheden worden beschreven om door het treffen van voorzieningen of maatregelen elders de resterende nadelige gevolgen te compenseren."

4.1 Algemeen

Het MER beschrijft een aantal alternatieven, passend bij de doelen zoals geformuleerd onder § 3.4. In elk geval dienen te worden beschreven:

- het uiteindelijke voorkeursalternatief (de voorgenomen activiteit)
- het meest milieuvriendelijke alternatief.

Onzekerheden

Het MER zal aandacht moeten besteden aan de onzekerheden die de planuitvoering mede zullen bepalen. Daarbij zijn de volgende onzekerheden te signaleren:

- de mogelijkheden en het tempo van verwerving van reservaatgebieden en gebieden voor realisatie van ecologische verbindingzones
- de bereidheid tot het aangaan van beheersovereenkomsten in beheersgebieden
- het vrijkomen van gronden door beëindiging van agrarische activiteiten in het plangebied
- de uitkomst van de inspraak op de *Streekplanuitwerking Blauwe Zone*
- de te verwachten recreatieve ontwikkelingen
- mogelijke stedelijke uitbreidingen (bijvoorbeeld Aldeboarn)
- mogelijke verontreinigingen van waterbodems of van bodems.

4.2 Het ontwikkelen van alternatieven

In de startnotitie is aangegeven dat de ruimte om volwaardige alternatieven te ontwikkelen beperkt is. Enerzijds zijn de doelstellingen van het project, aldus de startnotitie, concreet en anderzijds is de beleidsruimte beperkt. Er is daarom door initiatiefnemer voor gekozen om niet geforceerd alternatieven in de startnotitie te benoemen, maar eerst de bandbreedte vanuit verschillende invalshoeken te geven. Lopende de planvorming zal dan duidelijk moeten worden

of er sprake is van volwaardige alternatieven. Om die bandbreedte aan te geven worden 2 invalshoeken bekeken, namelijk recreatie en landbouw.

Uitgaande van deze invalshoeken kunnen *planconcepten* worden ontwikkeld. Concepten geven aan hoe doelen voor meerdere functies in deelgebieden en in het gehele plangebied in samenhang met elkaar kunnen worden bereikt. Hierbij wordt rekening gehouden met het beleidskader, de sectorale wensen en de eigenschappen en potenties van het plangebied. De Commissie adviseert behalve recreatie en landbouw ook natuur te kiezen als invalshoek voor het ontwikkelen van de planconcepten⁴].

De laatste kunnen dienen als kader voor het ontwikkelen van *varianten* voor inrichtings- en vormgevingsmaatregelen. De Commissie adviseert deze varianten te ontwikkelen op het niveau van de in §2.1 genoemde deelgebieden Swette-gebied, Noarder-Burd, Suder-Burd en It Eilân. Alternatieven ontstaan door het combineren van varianten die, binnen de door het beleid gestelde randvoorwaarden, de doelstelling voor één van de functies maximaliseren. Het planconcept 'landbouw' bijvoorbeeld zal varianten bevatten die zich richten op optimale produktieomstandigheden op de aan de landbouw toegemeten hectaren.

Bij het combineren van varianten tot alternatieven, dient voorop te staan dat de alternatieven ieder op zich realiteitswaarde bezitten en beantwoorden aan de doelstellingen.

Varianten zullen met name betrekking hebben op de onderstaande inrichtingsfactoren:

Bodem, water

- het scheiden of combineren van het waterhuishoudkundige stelsel voor landbouw en natuur
- waterpeilen in deelgebieden ten behoeve van landbouw en/of natuur mede in relatie tot de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater
- realisatie natte ecologische verbindingzones
- de verbetering van de milieuhygiënische kwaliteit van het gebied waaronder de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit en de waterbodemkwaliteit, onder andere door sanering
- inlaatmogelijkheden voor boezemwater; het conserveren van gebiedseigen water.

Verkaveling en grondgebruik

- de mate van verkaveling
- verbetering van de ontsluiting van bedrijven.

Landschap

- de landschappelijke inrichting en de samenhang daarvan, alsmede de samenhang tussen de deelgebieden en met objecten van cultuurhistorische waarde.

4 Zie bijlage 4, inspraakreacties nrs. 4 en 10.

Ontsluiting, infrastructuur, recreatie

- verbetering van ontsluiting van bedrijven
- de ligging en inrichting van recreatieve verbindingen
- verbeteren van recreatieve waterroutes.

4.3 Beschrijving alternatieven

4.3.1 De voorgenomen activiteit (voorkeursalternatief)

In het MER moet duidelijk worden aangegeven wat de voorgenomen activiteit is en waarom voor dit alternatief is gekozen. Het voorkeursalternatief kan een combinatie zijn van hiervoor genoemde alternatieven. Ook het mma kan als voorkeursalternatief dienen of elementen van het mma kunnen in het voorkeursalternatief worden ondergebracht.

4.3.2 Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma)

In het MER dient een mma te worden beschreven dat reëel is en een vergelijkbaar (detail) niveau heeft als het voorkeursalternatief. Bij de keuze van de maatregelen dient een accent te worden gelegd op milieu-aspecten. Daarnaast valt te denken aan het toepassen van mitigerende maatregelen die maximaal de milieuknelpunten kunnen oplossen (zie § 3.3).

De Commissie geeft de volgende aanbevelingen voor het meest milieuvriendelijke alternatief:

- een minimale drooglegging, ook in de landbouwgebieden
- een maximaal gebruik van de vliegende hectaren
- realiseren van de grenswaarden voor waterbodem- en waterkwaliteit
- de recreatieve druk minimaliseren.

5. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven"*.

5.1 Algemeen

Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet worden aangegeven of de effecten tijdelijk of permanent zijn, ophefbaar of onomkeerbaar, of ze zich afspelen op korte of lange termijn, in hoeverre er cumulatie (versterken of uitdoven van effecten) kan optreden en of er sprake is van positieve effecten. Bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten dient te worden aangegeven tussen welke waarden effecten zullen kunnen variëren. Onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld.

5.2 Te beschrijven aspecten

5.2.1 Bodem en water

In het MER dient inzicht te worden gegeven in de effecten op:

- **Oppervlaktewaterkwaliteit**
Oppervlaktewaterkwaliteit van de boezem en van het water in de deelgebieden; het verloop van de kwaliteit in de loop van het jaar:
 - mogelijke bronnen van verontreiniging: overstorten, ongerioleerde lozingen, inlaat van water uit de boezem, diffuse verontreinigingen, gevolgen van mineralisatie van veen
 - de aanwezigheid van macro-ionen, nutriënten en microverontreinigingen.
- **Grondwaterkwaliteit**
 - de kwaliteit van kwelwater uit de boezem (ondiepe kwel)
 - de kwaliteit van het diepe kwelwater (voorzover aanwezig) afkomstig van het Drentsplateau.
- **Bodem en waterbodembodemkwaliteit**
 - maaiveldligging
 - sloot- en greppeldichtheid.
- **Oppervlaktewater en grondwaterkwantiteit**
 - de relatie tussen het peilbeheer in watergangen en grondwaterstanden
 - infiltratie- en kwelgebieden en de richting van regionale en lokale grondwaterstromingen
 - de samenhang tussen aanvoersysteem en de bergingscapaciteit
 - stromingsrichtingen van afvoerwater en aanvoerwater
 - gehanteerde droogleggingen voor de verschillende functies.

5.2.2 **Natuur**

Beschrijf de effecten van de alternatieven in termen van:

- de mate waarin de gewenste abiotische factoren voor te realiseren natuurdoeltypen (zie § 3.4) worden gerealiseerd
- versterking of verzwakking van de ecologische infrastructuur; vermindering of versterking van de barrièrewerking tussen waardevolle biotopen binnen en buiten het plangebied.

5.2.3 **Landschap en cultuurhistorie**

De volgende effecten dienen te worden beschreven:

- veranderingen in de structuur en de visueel-ruimtelijke karakteristiek van het landschap op gebieds- en deelgebiedsniveau, waarbij de blijvende herkenbaarheid van de landschappelijke hoofdstructuur een belangrijk criterium is
- verandering in hoeveelheid en kwaliteit van landschapselementen
- verlies, behoud of versterking van cultuurhistorisch en/of visueel-landschappelijk waardevolle elementen en patronen.

5.2.4 **Recreatie**

De volgende effecten dienen te worden beschreven:

- de gevolgen van recreatief gebruik van natuurontwikkelingsgebieden en recreatief medegebruik van de agrarische kerngebieden
- de gevolgen van recreatief (mede)gebruik voor de ontwikkeling van natuurwaarden
- risico's van toenemende recreatiedruk in relatie tot landbouw en beroepsvaart⁵].

6. **VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN**

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven"*.

De milieu-effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling en met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te krijgen in de mate waarin de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen.

Bij de vergelijking moeten doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Daarbij kan tevens de mate waarin de alterna-

5 Zie bijlage 4, inspraakreacties nrs. 2, 11 en 12.

tieven bijdragen aan duurzame oplossingen voor de gesignaleerde knelpunten worden betrokken.

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de financiële aspecten van de alternatieven worden betrokken om de realiteitswaarde van de alternatieven beter te kunnen beoordelen. Dit is in het kader van de milieu-effectrapportage echter niet verplicht.

7. LEEMTEN IN KENNIS

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieu-effecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens".*

De leemten in kennis en informatie, die van belang zijn voor een goede oordeelsvorming, moeten worden genoemd. Het doel van deze beschrijving is om een indicatie te krijgen van de volledigheid van de informatie voor de besluitvorming.

Beschreven moet worden:

- de onzekerheden die zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is
 - de mate waarop dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt.
- Informatie die voor de besluitvorming essentieel is, kan niet onder leemten in kennis worden opgenomen, maar moet in het MER worden verstrekt.

8. EVALUATIE

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het bevoegd gezag moet te zijner tijd de milieu-effecten van het landinrichtingsproject evalueren.

Gezien de lange looptijd van het project is het weinig zinvol in het MER reeds te concretiseren welke elementen onderdeel dienen uit te maken van deze evaluatie.

9.

VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven"*.

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- het MER beknopt te houden
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen
- (eventueel) kaartmateriaal (zo mogelijk) te voorzien van een leesbare ondergrond met de gebruikte geografische namen en een duidelijke legenda.

10.

SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven"*.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de belangrijkste waarden van het milieu in het studiegebied
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit
- het resultaat van de vergelijking van de alternatieven (zo mogelijk in tabelvorm)
- de hoofdpunten voor de besluitvorming⁶].

6 Zie de hoofdpunten van dit advies op bladzijde 1.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het
milieu-effectrapport
Landinrichtingsproject Swette-De Burd
(Friesland)

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 27 januari 1995 waarin de Commissie
in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

672-1
provinsje fryslân
provincie friesland

Commissie voor de milieu-effectrapportage
Arthur van Schendelstraat 800
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

ruimte en milieu
postbus 20120
8900 hrm Leeuwarden
bezoekadres :
Jugbaksmarkt 52
Leeuwarden
telefoon : 058 - 925925
telefax : 058 - 925123

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
datum:	30 JAN. 1995
tijd:	12.45
locatie:	672-1/m 3
kopie naar:	Sc-pres-bibl

Leeuwarden, 27 januari 1995.

Ons kenmerk : RM/95-5943/B3
Afdeling : Milieuvergunningen
Toestel : ...335/S. Akkerman/J
Uw kenmerk : -
Bijlage(n) : Startnotities en openbare kennisgeving

Onderwerp :
Toepassing Wet Milieubeheer:
herinrichting Swette-de Burd opstellen
advies voor richtlijnen.

Hierbij zenden wij u vijf exemplaren van de Startnotitie ten behoeve van de milieu-effectrapportage voor de herinrichting Swette-de Burd. Tevens zenden wij u een exemplaar van de tekst van de openbare kennisgeving.

De herinrichting is gericht op het treffen van maatregelen en voorzieningen in het landelijk gebied voor landbouw, natuur, landschap, cultuurhistorie, recreatie en milieukwaliteit. Het herinrichtingsgebied ligt tussen Grou en Aldeboarn in de gemeenten Boarnsterhim en Smallingerland. De oppervlakte bedraagt circa 2.380 ha.

De startnotitie hebben wij op 24 januari 1995 ontvangen van de zijde van de Landinrichtingscommissie en is ingeschreven onder het nummer RM/95-5943.

De Startnotitie wordt vanaf 30 januari 1995 tot en met 1 maart 1995 ter inzage gelegd in de gemeentehuizen van Boarnsterhim en Smallingerland respectievelijk te Grou en Drachten, bij de Waterchappen De Middelsékrite en Het Koningsdiep respectievelijk te Sneek en Beetsterzwaag en in het Provinciehuis te Leeuwarden.

Wij verzoeken u ons tot of op uiterlijk 3 april 1995 te adviseren over de op te stellen richtlijnen.

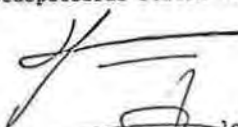
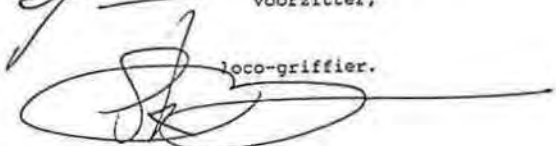
het provinciehuis bevindt zich op
loopafstand van het centraal
station Leeuwarden.

bij correspondentie de datum en
ons kenmerk vermelden.

-2-

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met dhr. P. de Jong, afdeling landelijk gebied (058-925667) of met dhr. S. Akkerman, werkzaam bij de afdeling milieuvergunningen (058-925335).

Gedeputeerde staten van Friesland,

 voorzitter,
 loco-griffier.

BIJLAGE 2

Openbare kennisgeving van de start van de m.e.r.-procedure in Staatscourant nr. 19 d.d. 26 januari 1995

provinsje fryslân
provincie friesland

Kennisgeving Milieu-effectrapportage Landinrichtingsproject Swette-de Burd

1. Openbare kennisgeving Milieu-effectrapportage Landinrichtingsproject Swette-de Burd: inspraak voor de richtlijnen
2. Voorlichting van de Landinrichtingscommissie Swette-de Burd aan de streek over de planvorming

Gedeputeerde Staten van Friesland maken u het volgende bekend.
De Landinrichtingscommissie Swette-de Burd is bezig met de voorbereiding van de herinrichting Swette-de Burd. Provinciale Staten zullen te zijner tijd een besluit nemen over het landinrichtingsplan voor deze herinrichting.

Doel en lokatie

De herinrichting is gericht op het treffen van maatregelen en voorzieningen in het landelijk gebied voor landbouw, natuur, landschap, cultuurhistorie, openlucht recreatie en milieukwaliteit. Het herinrichtingsgebied ligt tussen Grou en Aldeboarn in de gemeenten Boarnsterhim en Smalingerland. Dit gebied heeft een oppervlakte van ca. 2.380 ha.

Procedure

Als eerste stap in de procedure zal de Landinrichtingscommissie een voorontwerp van het herinrichtingsplan maken. Het voorontwerp-plan samen met het Milieu-effect rapport (MER) vormen de basis van het herinrichtingsplan. Het MER is er voor bedoeld de besluitvorming uit milieuoogpunt te ondersteunen. Het wordt gemaakt door de Landinrichtingscommissie.

Voor de opstelling van het MER moeten Gedeputeerde Staten richtlijnen vaststellen. De richtlijnen geven aan wat er in het MER moet komen.

Startnotitie; inzage en reacties

Wij stellen u bij deze in de gelegenheid opmerkingen te maken, die kunnen bijdragen aan de richtlijnen van Gedeputeerde Staten voor het MER. Achtergronden over de voorgenomen activiteiten zijn

te vinden in de "Startnotitie voor de Milieu-effectrapportage Landinrichtingsproject Swette-de Burd". Deze is opgesteld door de landinrichtingscommissie en is in januari 1995 bij ons binnengekomen. Deze startnotitie ligt vanaf 30 januari 1995 tot 1 maart 1995 ter inzage te:

- Grou, Gemeentehuis van Boarnsterhim;
- Drachten, Gemeentehuis van Smalingerland;
- Sneek, Waterschap De Middelsekrite;
- Beetsterzwaag, Waterschap Het Koningsdiep en;
- Leeuwarden, Provinciehuis, afdeling Landelijk Gebied.

Inspraak

Tot uiterlijk 1 maart 1995 kunt u schriftelijk opmerkingen maken voor de richtlijnen van Gedeputeerde Staten. Deze opmerkingen kunt u richten aan: Gedeputeerde Staten van Friesland, Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden.

Voorlichtingsavonden over het project Swette-de Burd.

- Te Grou in hotel Oostergoo, Nieuwe Kade 1 op maandag 13 februari 1995 aanvang 20.00 uur;
- Te Aldeboarn in hotel Goerres, Doelhof 3 op woensdag 15 februari 1995 aanvang 20.00 uur.

Dan zal nadere informatie worden gegeven over het project, kunnen vragen worden gesteld en reacties worden gegeven voor de door Gedeputeerde Staten vast te stellen richtlijnen voor het MER.

De aangekondigde voorlichtingsavonden zullen tevens worden benut door de Landinrichtingscommissie Swette-de Burd om de streek te informeren over de planvorming.

Nadere informatie

Wilt u meer weten, en wilt u een exemplaar van de "Startnotitie" dan kunt u contact opnemen met dhr. P. de Jong, afdeling Landelijk Gebied (tel. 058 - 925667) of met dhr. S. Akkerman, werkzaam bij de afdeling Milieuvergunningen (tel. 058 - 925335) van de Provinciale Dienst Friesland.

Leeuwarden, 26 januari 1995

Gedeputeerde Staten van Friesland.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Landinrichtingscommissie Swette-De Burd te Beetsterzwaag

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Friesland

Besluit: vaststelling van het landinrichtingsplan ingevolge artikel 81 van de Landinrichtingswet

Categorie Besluit m.e.r.: 9.2

Activiteit: het herinrichten van het landelijk gebied Swette-de Burd (oppervlakte 2.380 ha), dat tussen Grou en Aldeboarn in de gemeenten Boarnsterhim en Smallingerland is gelegen.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 26 januari 1995

richtlijnenadvies uitgebracht: 15 mei 1995

Bijzonderheden:

Samenstelling van de werkgroep:

drs. G.J. Baatjens

ir. P. van Duursen (voorzitter)

ir. E.J.J. van Slobbe

drs. B. Veltman

Secretaris van de werkgroep: J. Oosterhof

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	950224	Vleermuiswerkgroep Nederland, Stichting Vleermuis-Onderzoek	Wageningen	950308
2.	950224	J. v.d. Hout en J.G. v.d. Hout	Oldeboorn	950308
3.	950228	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	950308
4.	950228	Milieuplatform Heerenveen	Heerenveen	950308
5.	950228	Vereniging voor zoogdierkunde en zoogdierbescherming	Utrecht	950308
6.	950228	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Boarnsterhim	Grouw	950308
6a.	950323	idem		950329
7.	950227	Vereniging "Grouwster Watersport"	Grouw	950308
8.	950226	Molenaar R. v. Schaijck	Akkrum	950308
9.	950227	Stichting Soune Groun	Wommels	950308
10.	950228	Stichting Natuur- en Milieuplatform Boarnsterhim	Akkrum	950308
11.	950227	Platform Behoud Fries Cultuur- landschap Grou en Omstreken	Grouw	950308
12.	950225	Koninklijke Watersportvereniging 'Frisia' / Grouw	Akkrum	950308
13.	950227	P.F. Beek, Mr. J.H. Beek en M.J. Beek-Meijer	Leeuwarden	950308
14.	950227	M. Colenbrander-Overhoff	Naarden	950308
15.	950226	Loonbedrijf S. de Vries	Oudega SM	950308
16.	950225	ir. A.K. Dorhout	Grouw	950308
17.	950227	M.T.S. Heida	Goengahuizen	950308
18.	950223	Belangenvereniging De Burd	Leeuwarden	950308
19.	950223	W.C. Watzema	Oldeboorn	950308
20.	950302	Waterschap De Middelsékrite	Sneek	950314